

od Wolności do Przedsiębiorczości

Przedsiębiorczość to bardzo ważna cecha każdego narodu, łącząca ludzi we wspólnym działaniu dla dobra jednostki i ojczyzny. Światowy Tydzień Przedsiębiorczości obchodzony od 2008 r. każdorazowo w listopadzie, jest wyrazem propagowania idei „bycia przedsiębiorczym” zwłaszcza wśród młodych ludzi. Ta międzynarodowa kampania ma promować świadomy rozwój, aktywną postawę wobec życia i podejmowanie biznesowych inicjatyw. To również święto tych, którzy nie boją się ryzyka, przełamują bariery i optymistycznie patrzą w przyszłość.

„Pesymista widzi trudności w każdej nadarzającej się okazji, optymista widzi okazję w każdej trudności. Sukces jest zdolnością do przejścia od jednej porażki do drugiej bez utraty entuzjazmu”.

Winston Churchill

Poniższy artykuł ma na celu pokazanie przykładów przedsiębiorczości społeczności Wadowic i okolic (obecnie Powiat Wadowicki) od odzyskania przez Polskę niepodległości, aż po czasy współczesne.

W okresie zaborów nie był możliwy rozwój gospodarczy ziemi wadowickiej. Upadło tkactwo andrychowskie, w skutek wysokiego opodatkowania rękodzielników i ograniczenia możliwości zbytu ich wyrobów za granicą. Wadowice stały się urzędniczo-wojskowym miasteczkiem, w którym największą rolę odgrywało urzędy i wojsko.¹

Poziom rozwoju ziem polskich był zróżnicowany i uzależniony od poziomu gospodarczego państw zaborczych. Najlepiej rozwinięty był zabór pruski, słabiej Królestwo Polskie, a naj słabiej Galicja. W zaborze austriackim rozwijał się przemysł: wydobywczy (soli kamiennej, ropy naftowej, wosku ziemnego, węgla kamiennego), włókienniczy i hutniczy. Najlepiej rozwinięty był Śląsk Cieszyński, który należał do jednego z najważniejszych okręgów przemysłowych Austro – Węgier.

W czasach II Rzeczypospolitej odrodził się i dobrze rozwijał przemysł Andrychowa, gdzie istniały: fabryka - tkalnia Braci Czeczowiczków (późniejsze AZPB), fabryka towarów bawełnianych, fabryka marmolad i soków owocowych, wytwórnia płyt fotograficznych „Fotos”, fabryka mydła LIN i wiele innych drobnych przedsiębiorstw związanych z przemysłem włókienniczym, jak farbiarnie, blicharnie. Drugim ośrodkiem przemysłowym były Wadowice (papiernia, fabryka wyrobów cementowych, drutu, mydła, obuwia, wódek, krawiectwo i inne).² W okresie międzywojennym w Wadowicach istniały cechy: stolarzy, krawców, szewców, piekarzy, masarzy i rzeźników i cech zbiorowy rzemiosł różnych.³ Wadowicki rynek na przełomie wieków stanowił centrum życia gospodarczego miasta. „Mieszkańcy mogli korzystać z bogatej oferty sklepów, zakładów usługowych, restauracji, cukierni i aptek.

¹ Ziemia Wadowicka, „Rolniczo - Przemysłowa Ziemia Wadowicka”- Adam Dziok, str.5, Wojewódzki Ośrodek Informacji Turystycznej w Krakowie, Wydawnictwo Artystyczno – Graficzne, Kraków 1968

² „Ziemia Wadowicka w latach 1772 – 1945”- Józef Hampel, str.38, Wojewódzki Ośrodek Informacji Turystycznej w Krakowie, Wydawnictwo Artystyczno – Graficzne, Kraków 1968

³ „Wadowice – kartki z rodzinnego albumu”, Red. Piotr Wyrobiec, Wydawnictwo „Grafikon” 2008, str. 65.

W czasach Galicji i potem w okresie międzywojennym większość sklepów - przede wszystkim małych rodzinnych interesów - należała do kupców i rzemieślników żydowskich. Polacy prowadzili głównie sklepy kolonialne i spożywcze.”⁴

„W rynku znajdowały się również liczne sklepy z artykułami przemysłowymi i rzemieślniczymi. W bezpośrednim sąsiedztwie kościoła parafialnego Chaim Bałmuth reklamował „Rower za 100 złotych na 100 lat”, ponadto można było u niego kupić sprzęt elektryczny, myśliwski, wędkarski, broń, przybory sportowe, szkolne, biurowe, zabawki. Mały dom towarowy !”⁵

Na ciastka i lody można było zaprosić znajomych do jednej z cukierni, najlepiej Władysława Liski. Posiadała ona nie tylko własną wytwórnię, ale obszerny bufet i salę, w której przy marmurowych stolikach grano w brydża i szachy. Kawę i herbatę podawano w grubej porcelanie ze srebrną zastawą. Goście mieli do wyboru kremówki (rozstawione przez papieża Jana Pała II), napoleonki z kremami o różnych smakach, rogaliki, pączki, biszkopty.⁶

Podstawą wadowickiego przemysłu spożywczego były dwie fabryki opłatków i andrutów, z których jedna należała do Wojciecha Mirochy, a drugą była MAFO (obecna ZPC Skawa S.A) należąca do rodziny Niewidowskich.⁷

Najważniejszym zakładem przemysłowym Wadowic, powstałym na początku XX w., była Fabryka Papieru należąca do Feliksa Romaszkana – protoplasta obecnej Fabryki Papieru i Tektury „Beskidy” S.A.⁸

W Kalwarii i sąsiednich wsiach rozwijało się stolarstwo. Głównym ośrodkiem szewstwa były Zebrzydowice koło Kalwarii oraz Andrychów. W poszczególnych miejscowościach rozwijały się lokalne rzemiosła np. kamieniarstwo (Barwałd Górny, Izdenik, Targanice), wypalanie wapna (Inwałd), cegielnie (Klecza), osetki do kos i brusków (Barwałd), kowalstwo (Targanice, Wieprz) i szereg innych.⁹

Po II wojnie światowej i w okresie PRL-u w całej Polsce widocznie postępował spadek przedsiębiorczości. W styczniu 1946 r. wydano ustawę o nacjonalizacji firm, które zatrudniały ponad 50 pracowników. W sumie władza przejęła 6 tys. prywatnych firm. Komuniści oszczędzili jedynie te zajmujące się budownictwem, bo zatrzymałoby odbudowę kraju. Na tym jednak nie poprzestali. Wprowadzono ustawy „o zwalczaniu drożyzny i nadmiernych zysków w obrocie handlowym”, „o obywatelskich komisjach i lustratorach społecznych” i powołano Biuro Cen, które ustalało marże i wysokości opłat. Od tej pory nie można było po prostu założyć działalności – trzeba było mieć pozwolenie.

Rok 1989 r. był czasem przełomu gospodarczego w Polsce, ale Polacy wykazywali się dużą przedsiębiorczością również i wcześniej. Wynikało to z pragnienia życia na wyższym stopie niż przeciętna, a także z funkcjonowania drobnej przedsiębiorczości (tzw. „prywaciarze”) w PRL. Fundamentalne znaczenie dla eksplozji przedsiębiorczości w Polsce w 1989 r. miała tzw. ustawa

⁴ „Wadowice w obiektywie czasu”, Red.: Zbigniew Jurczak, Witold Kołodenny, Jacek Krupnik, Stanisław Kulig, Rafał Talaga, Marcin Witkowski, Piotr Wyrobiec, Wydawnictwo „Grafikon” 2015 r. str. 24

⁵ „Wadowice – kartki z rodzinnego albumu”, op.cit, str.87

⁶ „Wadowice – kartki z rodzinnego albumu”, Ibidem, str. 84

⁷ „Wadowice – kartki z rodzinnego albumu”, Ibidem, str.98

⁸ „Wadowice – kartki z rodzinnego albumu”, Ibidem, str.99

⁹ „Ziemia Wadowicka w latach 1772 – 1945” - Józef Hampel, str. 38 i 39, Wojewódzki Ośrodek Informacji Turystycznej w Krakowie, Wydawnictwo Artystyczno – Graficzne, Kraków 1968

Wilczka z końca 1988 r., autorstwa Mieczysława Wilczka w rządzie M. F. Rakowskiego. Dzięki niej w szybkim czasie zarejestrowano około miliona firm, w większości jednoosobowych lub rodzinnych. Odżyły usługi, a sklepy zapełniły się towarami, które przed 1989 r. były osiągalne tylko na bazarach, w sklepach PEWEX-u albo komisach .

W dzisiejszych czasach po tylu przejściach i zawirowaniach historii naszego narodu, możemy prawdziwie cieszyć się wolnością gospodarczą i staramy się jak najlepiej korzystać z pojawiających się szans i możliwości.

Dobry pomysł to jedna z podstaw biznesu. Historia pokazuje, że to w naszym najbliższym otoczeniu mogą pojawić się najlepsze inspiracje na własną firmę. Dzisiaj, jak i wcześniej, życie i jego problemy podsuwają najlepsze pomysły na biznes.

Przykładem mogą być mieszkańcy powiatu wadowickiego, którzy wykazują bardzo wyraźne postawy przedsiębiorcze, a zwłaszcza młodzi ludzie coraz częściej zakładają własne firmy. Nie obawiają się podjąć ryzyka, by sprawdzić się w całkiem nowych kierunkach i pomysłach na firmę lub postawić na posiadane umiejętności i doświadczenie. W tych działaniach mogą oni liczyć na wsparcie między innymi Powiatowego Urzędu Pracy w Wadowicach.

„Osoby ubiegające się o dotację mają niejednokrotnie ciekawe pomysły na własny biznes. Bezrobotni, którzy otrzymali dotacje w 2017 roku mieli plany związane z uruchomieniem własnego biznesu m.in. w zakresie: cięcia, formowania i wykańczania kamienia, produkcji toreb bagażowych, toreb ręcznych i podobnych wyrobów kaletniczych, produkcji obuwia, produkcji wyrobów z gumy, produkcji wyrobów jubilerskich, fryzjerstwa i pozostałych zabiegów kosmetycznych, działalności związanej z wystawianiem przedstawień artystycznych, działalności prawniczej, fizjoterapeutycznej, fotograficznej, handlu energią elektryczną, działalności rozrywkowej i rekreacyjnej, a także sprzedaży detalicznej prowadzonej przez domy sprzedaży wysyłkowej lub Internet. Osoba bezrobotna, która otrzymała dofinansowanie na podjęcie własnej działalności gospodarczej, zobowiązana jest do jej prowadzenia przez okres co najmniej 12-tu miesięcy. W tym czasie realizacja zawartych umów podlega monitorowaniu i kontroli przez pracowników Urzędu. W 2017 roku żadna z osób, które rozpoczęły działalność nie zrezygnowała z jej prowadzenia przed upływem 12 miesięcy”.¹⁰

Krótką charakterystyka rynku pracy w Powiecie Wadowickim

Największym pracodawcą na terenie powiatu wadowickiego jest wywodzący się z Wadowic polski holding –Grupa Maspex –lider na rynku soków, nektarów i napojów w Polsce, w Czechach, na Słowacji, czołowy producent na Węgrzech, w Rumunii, Bułgarii i na Litwie oraz wiodący producent produktów instant (kawa cappuccino, kakao, zabielać w proszku do kawy, herbatki rozpuszczalne) w Europie Środkowo –Wschodniej, którego zatrudnienie zbliża się do 5 tys. osób. Zatrudnienie w firmie odzieżowej TXM S. A szacuje się na ok 2 tys. osób, ZPC Skawa S. A., firma, która oferuje wysokiej jakości wyroby cukiernicze –zatrudnia ok. 800 osób oraz Szpital Powiatowy w Wadowicach, który zatrudnia 660 osób. Wśród pozostałych firm na uwagę zasługują: Andoria – Mot Sp. z o.o. – przedsiębiorstwo w Andrychowcu specjalizujące się w produkcji silników wysokoprężnych i podzespołów do nich, dające pracę 497 osobom, MSH "WIZAN"– firma prowadząca handel

¹⁰ Publikacja PUP Wadowice „Rynek pracy w 2017 roku” Informacje o sytuacji na rynku pracy oraz sprawozdanie z działalności PUP Wadowice – rok 2017

detaliczny mająca 460 pracowników, C.M.C Sp. z o. o.- wiodący producent palet drewnianych zatrudniająca 400 osób, ZASŁAW TSS Sp. z o.o.,Sp.k. – czołowy producent pojazdów i zabudów użytkowych w Polsce zatrudniająca 360 osób. Nieco mniejsze firmy to: Łysoń Tomasz Przedsiębiorstwo Pszczelarskie Sp. z o. o., Sp.k. zatrudniająca 225 osób, KZWM Ogniochron S.A. – produkcja podręcznego sprzętu gaśniczego zatrudniająca 217 osób oraz Mebloform Sp. z o.o. dający pracę 175 osobom.¹¹

Na szczególne uznanie zasługuje Firma Maspex, która opierając się na polskim kapitale z lokalnego przedsiębiorstwa wyrosła na koncern operujący w skali międzynarodowej, stawiana jest za przykład inicjatywy do naśladowania.

Kalwaria Zebrzydowska uznawana jest za stolicę małopolskiego meblarstwa i skupia wokół siebie ściśle powiązaną ze sobą sieć dostawców i producentów wszystkich elementów, urządzeń, surowców oraz usług niezbędnych do produkcji wszelkiego typu mebli.

Dodatkowo należy zwrócić uwagę na zjawisko różnicowania się działalności przemysłowej powiatu i rozwijania się nowych, nieobecnych dotąd branż. Coraz większą rolę na lokalnym rynku pracy powiatu wadowickiego odgrywają firmy branży turystycznej. Miasto Wadowice odwiedzane przez turystów z całego świata, ma do zaoferowania Multimedialne Muzeum Jana Pawła II oraz Muzeum Miejskie. Istotną formą turystyki rozwijającą się na terenie powiatu, jest agroturystyka i towarzysząca jej produkcja zdrowej żywności. Na podkreślenie zasługuje intensywnie rozwijana turystyka w gminie Andrychów, która wykorzystuje walory przyrodnicze wynikające z położenia w Parku Krajobrazowym Beskidu Małego. Ważną grupą docelową dla inwestorów branży turystycznej w gminie Andrychów są rodziny z dziećmi oraz młodzież. To pod kątem tej właśnie grupy powstały: w Inwałdzie Park Miniatur z licznymi dodatkowymi atrakcjami (m.in. Mini-zoo, Park Dinosaurów), w Rzykach Kompleks Wypoczynkowy Czarny Groń oraz w Targanicach Kocierz.

W powiecie wadowickim w roku 2017 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 16 496 podmiotów gospodarki narodowej z czego 13 108 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Analizując rejestr REGON:

- Wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w powiecie wadowickim najwięcej (1 245) jest spółek cywilnych,
- Pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (15 825) jest mikro-przedsiębiorstw zatrudniających od 0 do 9 pracowników.
- 2,0% (337) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 35,5% (5 858) podmiotów, a 62,4% (10 301) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność.
- Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w powiecie wadowickim najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle oraz przetwórstwo przemysłowe.¹²

¹¹ Ibidem

¹²http://www.polskawliczbach.pl/powiat_wadowicki#ixzz5VP3KmxWhttp://www.polskawliczbach.pl/powiat_wadowicki#rynek-pracy,dane_GUS, 31.12.2017